

12 Stewart D.W., Shamdasani P.N. Focus Groups: Theory and Practice (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage, 2014, 288 p.

Сведения об авторах:

Абил Акмарал Сатыбайқызы* – магистр педагогика, старший преподаватель кафедры Педагогика, психологии и начального образования, Актыбинский региональный университет им. К. Жубанова, Республика Казахстан, 030000, г. Актөбе, пр. А. Молдагуловой, 34, тел.: +7-701-360-69-53, e-mail: 22.aba@bk.ru.

Мұхамбетжанова Ботагоз Булековна – магистр педагогических наук, преподаватель кафедры Педагогика, психологии и начального образования, Актыбинский региональный университет им. К. Жубанова, Республика Казахстан, 030000, г. Актөбе, пр. А. Молдагуловой, 34, тел.: +7-775-361-67-22, e-mail: elm.22.82@mail.ru.

Айтмагамбетова Шынар Кунтуаровна – магистр, старший преподаватель, Актыбинский региональный университет им. К. Жубанова, Республика Казахстан, 030000, г. Актөбе, пр. А. Молдагуловой, 34, тел.: +7-701-661-63-47, e-mail: 22.ala@inbox.ru.

Әбіл Акмарал Сатыбайқызы* – педагогика магистрі, Педагогика, психология және бастауыш білім кафедрасының аға оқытушысы, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Қазақстан Республикасы, 030000, Ақтөбе қ., Ә.Молдағұлова даңғылы, 34, тел.: +7-701-360-69-53, e-mail: 22.aba@bk.ru.

Мұхамбетжанова Ботагоз Булековна – педагогика ғылымдарының магистрі, Педагогика, психология және бастауыш білім кафедрасының оқытушысы, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Қазақстан Республикасы, 030000, Ақтөбе қ., Ә.Молдағұлова даңғылы, 34, тел.: +7-775-361-67-22, e-mail: elm.22.82@mail.ru.

Айтмагамбетова Шынар Кунтуаровна – педагогика магистрі, Педагогика, психология және бастауыш білім кафедрасының аға оқытушысы, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Қазақстан Республикасы, 030000, Ақтөбе қ., Ә.Молдағұлова даңғылы, 34, тел.: +7-701-661-63-47, e-mail: 22.ala@inbox.ru.

Abil Akmaral Satybaykyzy* – Master of Pedagogy, Senior Lecturer of the Department of pedagogy, psychology and primary Education, K.Zhubanov Aktobe Regional University, Republic of Kazakhstan, Aktobe, 34 A. Moldagulova Ave., tel.: +77013606953, e-mail: 22.aba@bk.ru.

Mukhambetzhanova Botagoz Bulekova – Master of Pedagogical Sciences, Lecturer of the Department of pedagogy, psychology and primary Education, K.Zhubanov Aktobe Regional University, Republic of Kazakhstan, Aktobe, 34 A. Moldagulova Ave., tel.: +77753616722, e-mail: elm.22.82@mail.ru.

Aitmagambetova Shynar Kuntuarovna – Master, Senior Lecturer, K.Zhubanov Aktobe Regional University, Republic of Kazakhstan, Aktobe, 34 A. Moldagulova Ave., tel.: +77016616347, e-mail: 22.ala@inbox.ru.

XFTAP 14.09.25

ӨОЖ 373:94 (574.21)

https://doi.org/10.52269/22266070_2024_4_159

АҒАРТУШЫ АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ ЖӘНЕ ОРЫНБАЕВ АУЫЛДЫҚ МЕКТЕБІ

Әбсадық А.А.* – филология ғылымдарының докторы, Филология және практикалық лингвистика кафедрасының профессоры, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Арықбаева Ж.А. – филология магистрі, Қостанай қалалық гимназиясының мұғалімі, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Асылжанова Д.Е. – филология магистрі, докторант, Абылай хан атындағы Қазақ Халықаралық Қатынастар және Әлем Тілдері Университеті, Алматы қ., Қазақстан Республикасы.

Өтемұратова Л.Ә. – магистрант, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Ағартушы, көрнекті қоғам және мемлекет қайраткері А.Байтұрсынұлының ғұмырнамасындағы ұстаздық қызметті зерттеу – өзекті мәселелердің бірі. Оның педагогика саласындағы еңбегін жан-жақты тану және зерделеу ағартушының білім беру саласын дамытуға қосқан жеке үлесін ғана бағалауға ғана емес, оның замандастары мен болашақ ұрпақ үшін тарихи маңызын пайымдауға мүмкіндік береді. 1900-1902 жылдары А.Байтұрсынұлы Қостанай уезі Меңдіғара болысындағы Орынбаев (Урунбаев) ауылдық мектебінде мұғалімдік қызмет атқарады. Мектеп әкімшілік тұрғыдан уезд орталығындағы Қостанай педагогикалық сыныбына бағынды. Сондықтан А.Байтұрсынұлына ауылдық мектептегі мұғалімдікпен қатар Қостанай педагогикалық сыныбында да ұстаздық қызмет атқару мүмкіндігі туындайды. Оның Қостанайдағы ұстаздық қызметі кезеңінде Мұғалімдік сыныпты белгілі ағартушылар С.Көбеев, М.Дулатұлы аяқтап шығады. Қостанай қаласында А.Байтұрсынұлы өдеби шығармашылықпен айналысып, И.Крыловтың мысал өлеңдерін аудара бастайды. Қостанайда А.Байтұрсынұлы Торғай халық мектептерінің инспекторы А.Е. Алекторовпен кеңірек танысады. 1902 жылдың көктемінде Халық ағарту министрлігі А.Алекторовты Ақмола, Семей облыстары халық мектептері директоры қызметіне тағайындайды. Бұл мекеме аталған халық мектептерінің жұмысын жолға қою мақсатында жаңадан ашылады. А.Алекторов А.Байтұрсынұлына директордың іс жүргізуші қызметін ұсынады. 1902 жылдың мамыр айында А.Байтұрсынұлы аталған лауазымды атқару үшін Омбыға қоныс аударады. Осылайша оның ағартушылық қызметінің жаңа кезеңі басталады. А.Байтұрсынұлының ғұмырнамасының Қостанай кезеңін зерттеу ғалымдар мен оқырмандарға

оның білім мен ағарту ісіне қосқан үлесін, қоғамның әлеуметтік-мәдени тұрғыдағы дамуына қосқан үлесін зерделеуге жол ашады.

Түйінді сөздер: Байтұрсынұлы, Алекторов, Орынбаев, ауыл мектебі, Қостанай.

ПРОСВЕТИТЕЛЬ АХМЕТ БАЙТУРСЫНУЛЫ И ОРЫНБАЕВСКАЯ АУЛЬНАЯ ШКОЛА

Абсадық А.А. – доктор филологических наук, профессор кафедры Филологии и практической лингвистики, Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Республика Казахстан.*

Арыкбаева Ж.А. – магистр филологии, учитель, Костанайская городская гимназия им. С. Мауленова, г. Костанай, Республика Казахстан.

Асылжанова Д.Е. – магистр филологии, PhD докторант, Университет Международных отношений имировых языков им. Абылай-хана, г. Алматы, Республика Казахстан.

Утемурадова Л.А. – магистрант, Костанайский региональный университет им. Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Республика Казахстан.

Исследование педагогической деятельности выдающегося общественного и государственного деятеля А. Байтұрсынова представляет собой значимую часть его жизненного пути. Детальное изучение и осмысление его работы в учительской сфере позволяет не только оценить его индивидуальный вклад в развитие образования, но и понять его историческое значение для современников и будущих поколений. В период с 1900 по 1902 годы А. Байтұрсынов преподавал в Урунбаевской (Орынбаевской) аульской школе Мендыгаринской волости Кустанайского уезда. Эта школа была административно подчинена Кустанайскому педагогическому классу в уездном центре, где также преподавал сам А. Байтұрсынов. За время его преподавательской деятельности выпускниками школы были известные просветители, в числе которых были С. Кубеев и М. Дулатов. В этот период А. Байтұрсынов занялся литературным творчеством и начал переводить басни И. Крылова. По мере своей деятельности в Кустанайе, Байтұрсынов ближе познакомился с инспектором Тургайских народных училищ А.Е. Алекторовым, который сыграл важную роль в его жизни и карьере. Весной 1902 года Алекторов был назначен директором народных училищ Акмолинской и Семипалатинской областей, а А. Байтұрсынов получил приглашение на должность делопроизводителя директора. Это решение привело к переезду А. Байтұрсынова в Омск, где начался новый этап его просветительской деятельности. Исследование Костанайского периода просветительской деятельности А. Байтұрсынова открывает перед учеными и читателями возможность понять его вклад в образование и просвещение, а также его роль в социокультурном развитии общества.

Ключевые слова: Байтұрсынов, Алекторов, Орынбаев, аульская школа, Костанай.

EDUCATOR AKHMET BAITURSYNULY AND ORYNBAYEV AUL SCHOOL

Absadyk A.A. – Doctor of Philological Sciences, Professor of the Department of philology and practical linguistics, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Kostanay, Republic of Kazakhstan.*

Arykbayeva Zh.A. – Master of Philology, Teacher, S. Maulenov municipal gymnasium school, Kostanay, Republic of Kazakhstan.

Assylzhanova D.Y. – Master of Philology, PhD student, Ablai Khan University of International Relations and World Languages, Almaty, Republic of Kazakhstan.

Utemuratova L.A. – Master student, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Kostanay, Republic of Kazakhstan.

The study of the pedagogical activity of the outstanding public and state figure A. Baitursynov represents a significant part of his life path. A detailed study and understanding of his work in the teaching field allows us to not only evaluate his individual contribution to the education development, but also understand his historical significance for his contemporaries and future generations. In the period from 1900 to 1902, A. Baitursynov taught at the Urunbaev (Orynbaev) aul (village) school of the Mendygary volost of the Kustanay district. This school was administratively subordinate to the Kustanay pedagogical class in the district center, where A. Baitursynov himself taught as well. During his teaching career, the school's graduates included famous educators, including S. Kubeyev and M. Dulatov. During this period, A. Baitursynov devoted himself to literary work and began translating fables by Ivan Krylov. During his work in Kostanay, Baitursynov became closely acquainted with A.Y. Alektorov, the inspector of Turgay public schools, who played a significant role in his life and career. In the spring of 1902, Alektorov was appointed as the director of public schools in the Akmola and Semipalatinsk regions, and A. Baitursynov was offered a position of director-clerk. This decision led to A. Baitursynov's move to Omsk, where a new stage of his educational activities began. The study of the Kostanay period of A. Baitursynov's educational activities opens up the opportunity for scientists and readers to understand his contribution to education and enlightenment, as well as his role in the socio-cultural development of society.

Key words: Baitursynov, Alektorov, Orynbayev, aul school, Kostanay.

Кіріспе. Ахмет Байтұрсынұлының ағартушылық ғұмырнамасында елеулі орын алатын кезеңнің бірі – оның ауылдық мектептердегі ұстаздық қызметі. Бұл бағыттағы оның қызметі 1895 жылы Орынбор орыс-қазақ Мұғалімдер мектебін бітірген кезеңнен басталды. Торғай облысы білім саласының әкімшілігі жас ұстазды Ақтөбе уезі Бестамақ болысында жаңадан ашылған Арынғазиев ауылдық мектебіне мұғалімдік қызметке жібереді. Осылай басталған ағартушылық қызмет Торғай облысының Ақтөбе, Қостанай, Семей облысының Қарқаралы уезінде алғашқыда ауылдық, содан соң болыстық, уездік мектептерде өтті. Бұл қызмет ағартушының ғұмырнамасында 14 жылдық мерзім аралығын қамтиды. Қарқаралыда орын алған саяси оқиғалардан кейін ол

1909 жылы ауылдық мектептегі ұстаздық қызметін доғарады. Бұл мерзімді бастау арнасы мен аяқталу нысанын айқындайтын шартты белгіні нысанаға ала отырып оны «Бестамақ – Қарқаралы» кезеңі деп атауға болады.

«Бестамақ – Қарқаралы» кезеңнің кейбір бел-белестері бүгінгі таңға дейін күңгірттеу, беймәлім болып келеді. Айталық, ағартушының 1900-1902 жылдары қызмет атқарған Қостанай уезі Мендіғара болысындағы мұғалімдік, Қостанай қаласындағы педагогикалық сыныптағы оқытушылық қызметтері ахметтанудағы «жұмбақ» кезеңнің бірі. Аталған кезеңде ол қандай мектепте мұғалім, кімдермен қызметтес болғаны, қандай шығармашылық ізденістері болғаны белгісіз. Сол бір беймәлім кезеңнің қыр-сырын ашу – ахметтанудың өзекті мәселелерінің бірі.

Зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттері. А.Байтұрсынұлының ауылдық мектептердегі қызметі туралы деректер патшалық Ресей заманындағы Торғай облысының статистикалық есептері, архив мұрағаттары, ағарту саласына қатысты жазылған тарихи жазбаларда сақталып жеткен. Ағартушының есімі мен шығармашылығын насихаттауға тыйым салынған кеңестік кезеңде аталмыш деректер назардан тыс қалды, ал еліміз тәуелсіздік алғаннан кейінгі зерттеулер бұл мәселеге тереңдеп бара алмады. Кеңестік дәуірдегі және одан кейінгі тұстарда зерттеу назарынан қалыс қалған деректерді ғылыми айналымға айналдырып, ахметтануға жаңа деректер мен пайымдар қосу – зерттеудің басты мақсаты.

Ағартушы А.Байтұрсынұлының ауылдық мектептердегі қызметінің ғылыми ортаға және қалың жұртшылыққа беймәлім болып келген Қостанай кезеңінің хронологиялық мерзімін, ағартушының қандай білім мекемелерінде қызмет атқарғанын архивтік деректермен айқындау және патша заманындағы ауылдық мектептерді ашуда қандай мақсаттар болғандығын зерделеу зерттеудің міндеттеріне негіз болады.

Материалдар мен әдістер. Көзделген мақсат пен міндеттерге қол жеткізу үшін тұлға тануда кеңінен қолданылатын жалпылама, тарихи, тарихи-салыстырмалы әдіс-тәсілдер қолданылады. Қазақ ағартушылары туралы жазылған күрделі зерттеулер, белгілі ахметтанушылардың танымал еңбектері негізге алынады.

Нәтижелер мен талқылаулар. Зерттеудің нәтижесін ахметтану, педагогика тарихы, ауыл мектептерінің тарихи және ағартушылық мазмұнын зерделеуге, тұлғатану мәселелеріне пайдалануға болады.

Ахмет Байтұрсынұлы – ағартушылық қызметті басты мұрат тұтып, қырда, яғни ауылдық мектептерде ұстаздық ету арқылы оқу-ағарту жұмыстарын қалың қазақтың арасына орнықтыруда көздеген ағартушы. Оның 1911 жылы жарияланған «Маса» атты жыр жинағындағы «Адамдық диқаншысы қырға шықтым // Көлі жоқ, көгалы жоқ құрға шықтым» [1, 74 б.] деп басталатын өлең жолдары – ағартушының ауыл мектептеріндегі ұзақ жылдар бойы жасаған ұстаздық қызметінің поэтикалық бейнесі.

Поэтикалық өрнектегі «қыр» бұл – қазақ ауылы. Ал «адамшылық диқаншысы» – адамның өй-өрісін оқу-білім арқылы қараңғылық пен надандықтан арылтатын, ағартатын ағартушылық қызмет. Қырдағы қазақ арасындағы ағартушылық діндар заманнан келе жатқан, мұсылмандық-шығыстық танымға негізделген дәстүрлі діни мазмұндағы сарын еді. Сондықтан жаңа заманға лайық ағартушылықты қазақтың төл тілімен насихаттаған ақын оны «көлі», «көгалы», яғни су ішер суаты мен бойға алар қуаты аз құрғақ жерге теңейді.

Қырдағы шәкірттерге қазақ тілінде сауат ашу (өліпби құрастыру), әдеби кітаптар («Қырық мысал», «Маса») мен қазақ тілінің оқулықтарын жазу істеріне А.Байтұрсынұлының ауылдық мектептердегі ұзақ жылдар атқарған ұстаздық қызметінің тәжірибесі пайдаланылды және нақты тәжірибеге негізделгендіктен ол сәтті шықты. 1923 жылы А.Байтұрсынұлының 50 жасқа толуына орай «Ақ жол» газетінің: «Орысқа жақындасып, Еуропа тәрбиесін алған қазақ оқығандары өз халқына қарамай, жан бағу дегенді жеңіл көріп, шен қуып, кеңсеге кіріп, үкіметке жағынып, «жақсы адам» атанып жүргенде, оқудан шығысымен қырдағы қалың қазақтың ішіне барып, бар білгенін қазақ балаларына үйретуге ынты қылып, қазақтың қара тіліне шыр кіргізбей сақтап, қайта түзей беруге қам қылған Ақаң еді» [2, 21 б.], – деп жазуы ағартушының қырдағы (қазақ ауылдарындағы) ұстаздық қызметінің негізгі мән-мазмұнын айқын ашқан тұжырымның бірі болып орныққан еді.

Қырдағы ұстаздықтың, яғни «Бестамақ – Қарқаралы» кезеңінің ұзын сонары бүгінгі ахметтанушыларға ағартушының 50 жылдық мерейтойы қарсаңында жазылған М.Дулатұлы мен М.Әуезұлының мақалалары арқылы таныс болып келді. А.Байтұрсынұлының алғашқы биографы М.Дулатұлы ағартушының ауылдық мектептердегі мұғалімдік қызметі 1895-1909 жылдар аралығында Ақтөбе, Қостанай, Қарақаралы уезінде болғанын атап өтеді [3, 20 б.]. Ал 1923 жылы Ташкентте шығып тұрған «Ақ жол» газетіне А.Байтұрсынұлының 50 жылдық мерейтойына орай мақала жазған М.Әуезұлы ағартушының ұстаздық жолын нақтылап атап, біршама тарқатып жазады. Ол былай дейді: «Оқу бітірген соң әуелде мақсұт қылған жолмен ел ортасына барып қазақ балаларын оқытпақ ниетпен Ақтөбе уезі, Батпақты болысындағы Ахметкерей Қопсыбақовтардың ауылындағы ауылный школға барып оқытушы болған. Мұнда біраз уақыт болған соң, Қостанай уезіндегі Әуликөл деген жерде екінші рет оқытушы болған. Әуликөлден үшінші рет ауысып барған школы Қостанай қаласының уездік екі сыныфтық орыс-қазақ школы» [2, 28-29 б.].

Ағартушының 1929 жылы өз қолымен жазылған «Өмірбаянында» қай жерде мұғалім болғанын дәлдеп айтпай, тек қызметтік еткен мектептердің деңгейлері ғана аталып өтеді: «1895 жылдың 1 маусымынан бастап, – деп жазады. А.Байтұрсынұлы – Қазақстанның әр түрлі жерлерінде, әр түрлі мектептерде-алдымен ауылдық, содан кейін болыстық және ақыр соңында екі сыныпты мектепте мұғалім болып қызмет еттім» [4, 1т].

Соңғы кездегі тың зерттеулер А.Байтұрсынұлының қай жерлерде, қай мерзімде мұғалімдік қызмет атқарғанын айқындап көрсете алады. Ағартушының 1909 жылы жаз айында Семей түрмесіне қамалуына байланысты доғарылған ұстаздық қызметінің нақты хронологиялық кезеңдерін былайша белгілеуге болады:

1. Торғай облысы Ақтөбе уезі Бестамақ болысы Арынғазиев мектебінде 1895 жылдан басталған (шамамен 1897-1898 жылдарға дейін) ұстаздық қызмет;
2. Қостанай уезі Аманқарғай болысы Әуликөл болыстық мектебі (шамамен 1898-1900 жылдар);
3. Қостанай уезі Мендіқара болысы Орынбаев мектебі (шамамен 1900 жылдардан 1902 жыл аралығы);
4. Қостанай педагогикалық сыныбы (шамамен 1901 жылдардан 1902 жыл аралығы);
5. 1902-1904 жылдары Ақмола, Семей облыстары халық мектептері директорының іс жүргізушісі қызметі;
6. 1904-1910 жылдардағы Семей облысы Қарқаралы уездік орыс-қазақ мектебі [5, 52-53 б.].

Аталған хронологиялық кестеде ағартушының ғұмырнамасынан зерттеушілерге бұрын-соңды беймәлім болып келген Орынбаев мектебі (1900-1902 жж.) мен Ақмола, Семей облыстары халық мектептері директорының

іс жүргізушісі қызметінің (1902-1904 жж.) айқындалуы еді. Біздің зерттеу нысанамызға арқау болатын кезең – Орынбаев ауылдық мектебі [6, 151-153б].

А.Байтұрсынұлы Орынбор мұғалімдік мектебін бітірген жылдары қырдағы қазақ жұртында ауылдық мектептердің көптеп ашыла бастаған тұсы болатын. Торғай облысына орысша білімнің таралуы тарихы туралы арнайы зерттеу жазған бұрынғы сол облыстың инспекторы А.Васильев 1892-1896 жылдарды өлкеге орысша білім таратудың «үшінші кезеңі» деп атап, оны ауылдық мектептерді ашу жұмыстарының аса бір қарқынды жүрген кезі деп айқындайды.

Ауыл мектептерін қаржыландыруды, патшалық әкімшілігінің 1891 жылдың 25 наурызында қабылдаған жаңа Ережесінде аталып өткендей, жергілікті жерден жиналатын салық көзінен алуды белгілейді. Бұл өз кезегінде жергілікті әкімшілікке оқу-ағарту ісін қаржыландыру шығынын үнемдеуге мәжбүрледі. Сондықтан әкімшілік шығыны өте аз, оның үстіне қазақтың тұрмыс-тіршілігіне қолайлы, кезінде ауыл-ауылды аралап, мұсылманша сауат ашу жұмыстарын жүргізген татар мұғалімдерінің тәжірибесінен өткен көшпелі ауыл мектептерін ашуды қолға алады. Оның мақсаты – «татар, башқұрт, ортазиялықтардың қазақ даласындағы мектептерін ығыстыру» еді [6, 151-153б.]. Ауылдық мектептің шығыны бір жылға 324 руб. деп белгіленеді. Қырдағы қазақ ауылдарында жаппай ашылған көшпелі мектепті әкімшілік ресми түрде «ауыл мектебі» деп атады.

Ауылдық мектептің білім беру дәрежесі сауат ашу деңгейінде болды. Оны бітірген шәкірттер бір сыныптық болыстық мектептерге қабылданды, ал болыстық мектепті тамамдағандар екі сыныптық уездік мектептерде білімдерін жалғастыратын болып белгіленді.

Орынбаев мектебі, жоғарыда жазғанымыздай, М.Әуезұлы атап өтетін, «Қостанай школы» кезеңімен тығыз байланысты. Бұл жерде біздер М.Әуезұлының «екінші рет, үшінші рет ауысып барған» деген ақпаратты бір-бірлеп санамаланған реттік сан деп санау қажеттігін еске саламыз. Мұндағы сан есімдік мағына кісінің бір жерге қайта келгенін білдіретін ұғымда емес. Егер оны осы ұғымда қарайтын болсақ, онда ол Қостанайға үшінші мәрте келген болып шығады. Ал оның нақты ақпараттық мәні мынадай: «А.Байтұрсынұлының Бестамақтан кейінгі екінші ауыстырған қызмет орны – Әуликөл болыстық мектебі, үшінші ауыстырғаны – Қостанай мектебі».

Бүгінгі таңға дейін А.Байтұрсынұлының Әуликөлден Қостанайға қай жылы ауысқаны нақты белгісіз болып келді, бірақ біздің тарапымыздан жүргізілген зерттеулер ол мезгілді тұспалдап белгілей алады. Ол үшін біздер беймәлім болып келген патша заманындағы статистикалық деректерге назар аударып, біршама тың мәліметтерді алға тартамыз. Айталық, әр жыл басында өткен жылдың қорытындысы бойынша жарияланатын «Торғай облыстық анықтамалық-статистикалық күнтізбесінің» 1902 жылғы дерегі бойынша, А.Байтұрсынұлы Орынбаев (Урунбаев) мектебінде және Қостанай педагогикалық сыныбында мұғалім болып қызмет атқарған [7, с. 76; 80].

Ағартушының ғұмырнамасында белгісіз болып келген аталған мектеп, яғни Қостанай уезінің Меңдіқара болысындағы №4 ауылындағы Орынбаев мектебінің (орыс тіліндегі жазба деректерде Урунбаев деп жазылады – авт.) қай жылы ашылғаны және оны ашқан кісі туралы деректер мүлдем жоқ. 1896 жылы Торғай облысының оқу ісін Ы.Алтынсариннен кейін басқарған А.В.Васильевтің «Исторический очерк русского образования в Тургайской области и современное его состояние» атты еңбегі жарияланады. Зерттеуде сол кезеңге дейін жұмыс істеп тұрған ауылдық мектептер туралы мәліметтер мен мектептердің мекенжайы туралы карта берілген. Мұнда да Орынбаев мектебінің қай жерде орналасқаны, оны ашуға кім мұрындық болғаны, онда кімдер ұстаздық еткені туралы мәлімет жоқ. Мектеп жайындағы ақпараттар Торғай облысының анықтамалық-статистикалық есептерінде 1898 жылдан бастап көрініс ала бастайды.

Мектеп ашылған №4 ауылдың орналасқан жері туралы ақпаратты біздер 1910 жылы жарық көрген «Списки населенных пунктов Тургайской области» деп аталатын статистикалық кітапшадан кездестіреміз. Онда аталған ауылдың орналасқан мекені «Тобыл бойы» деп көрсетіліп, ол уездік қаладан – 150, бақылаушы приставтан орналасқан мекеннен – 130, крестьян басшылығы мекенінен (от квартиры крестьянского начальника) – 170, болыс орталығынан – 20, ең жақын пошта немесе земскілік трактаттан (земского тарктата) – 22 верст жердегі қашықтықта орналасқанын және ауылда 478 үй, 2535 жан бар деп жазылғандығын байқаймыз [8, 132б.].

Бұл жерде патшалық әкімшілік ауылдарды нөмірлеген кезде олардың көшіп-қонып жүретін аймағын да белгілеген. Себебі қазақ ауылдары мал шаруашылығының ыңғайына қарай жаз мезгілдерінде әрі кеткенде 15-20 үй болып көшіп-қонып жүргенін атап өтуіміз қажет. Уезд орталығынан 150 верст қашықтықтағы Орынбаев мектебін бүгінгі географиялық өлшемге салатын болсақ, ол қазіргі Меңдіқара ауданының «Қаратал» елді мекенінің маңы. Бұл – кешегі кеңес дәуірінде де, қазіргі таңда да бірыңғай қазақ ауылдары орналасқан аймақ.

Мектептің ашылуына себепкер болған кісі туралы да мәлімет жоқ. Бірақ оның кісі есімімен аталуына назар сала отырып, мектепті «Орынбаев» деген кісі ашуы мүмкін деп санаймыз. Патша заманында қазақ даласында мектеп ашуға жәрдем берген, қолдау көрсеткен кісілерге құрмет және олардың бастамасын жұртшылыққа үлгі ету мақсатында демеушілердің атын мектепке беретін дәстүр болған. Мысалы, Торғай қаласында қолөнер мектебін ашқан Ы.Алтынсарин оқу орнын ашуға көп жәрдем еткен уезд басшысы Я. Яковлевтің құрметіне «Яковлевский» деген атау береді. Бұл бастама ауылдық мектептер көптеп ашыла бастағанда Торғай облысының көлеміне кең тарап, Қостанай уезінде «Жаманшалов» (Яманшалов), «Қылышбаев» (Клычбаев), Ақтөбе уезінде «Қосубаев» (Косубаев), «Арынғазиев» т.б. деген сынды мектептерге демеушілердің есімдері беріледі. Бұлардың басым көпшілігі әкімшілік қызмет атқарған болыс немесе ірілі-ұсақты шенеуніктер еді.

XIX ғасырдың екінші жартысындағы дәуірде оқу-білім саласында Орынбаев (Урунбаев, Урумбаев) деген есім-соймен қызмет еткен екі кісінің есімі кездеседі. Оның бірі – Қазыбай Орынбаев, екіншісі – Бақтыбай Орынбаев. Қазыбай Орынбаев – діни сауатты молда болған кісі. Ол 1861 жылы Троицк мектебі ашылған уақытта мектепте «Мұсылман діні» сабағын жүргізген [9, Б:157б], ал Бақтыбай Орынбаев – 1864 жылы Орынбор мектебін үздік бітірген түлек [6, 52-53б]. Орынбордағы орыс-қазақ мектебін тамамдаған соң ол Орынбор облыстық басқарма жанында шенеунік қызмет атқарады. Басқармада қызмет жасай жүріп, Б.Орынбаев 1867-68 жылдары өзі оқыған Орынбор мектебінде «Іс жүргізу» пәнін жүргізеді. 1870 жылы облыстық білім әкімшілігі оны Торғай облысында алғаш ашылған (1 қыркүйек 1861 ж.) Троицк орыс-қазақ мектебінің меңгерушісі етіп бекітеді [6, 48б;71].

Жоғарыда атап өткеніміздей, ауылдық мектептерді ашуға қолдау көрсеткен кісілерге оқу орнының есімін ұсынатын дәстүрді қаперге алатын болсақ, Орынбаев мектебіне демеуші немесе оны ашқан кісінің есімі берілгені анық. Ол Қазыбай Орынбаев немесе Бақтыбай Орынбаев бола ма, ол жағы әзірге нақты белгісіз.

1898 жылғы Орынбаев мектебі туралы ақпараттар тіркелген жазба деректерде мектептің мұғалімі қызметін Қазыкерей Шотаев (Чутаев) атқарғанды байқалады [10, 406. Қ.Шотаев – Ор Мұғалімдік мектебінің 1887 жылғы алғашқы 20 түлектің бірі [6, 1236], Орынборға бағынған Шығыс Орданың (Торғай облысы құрылғанда Қостанай уезі деп аталды) аға сұлтаны Бақтыкерей Шотаевтың баласы Әбілпейізден (Абдулфеиз) тарайтын немересі [5, 210 б.].

Шотаевтар әулетінің бүгінгі күнгі ұрпағы Марат Шотаевтың айтуынша, Қазыкерейдің өз кіндігінен тараған ұрпақ жоқ көрінеді. Зерттеуші А.Айтмұхамбетовтің жазуынша, Қазан университетінде оқыған Мұхаметқазы Шотаевтың (Мұхаметқазы Чутаев) әлеуметтік тегінде сұлтан деп көрсетілген және оның әкесі, біз сөз етіп отырған ұстаз, Қазыкерей Шотаев [11, 63 б.]. Қазан университетінде заңгерлік білім алған Мұхаметқазы Шотаев Қостанай қаласында заңгерлік қызмет атқарып жүрген кезінде өткен ғасырдың 30-жылдары ұсталып, ату жазасына кесіледі [5, 211 б.].

Қазыкерей Шотаевтың ұрпақтарының бірі Ахметқазы Шотаев (Қазыкереймен бір әкеден туған бауыры Қазыкемелден тарайды – авт.) – кеңес дәуірінде мұғалімдік қызметпен аты шығып, сол дәуірдегі Ленин, Қызыл ту ордендерімен марапатталған кісі. Сол кісінің туған баласы, белгілі шығыс медицинасының білікті дәрігері Марат Ахметқазыұлы Шотаев (1945-2023) ұзақ жылдар Қостанай қаласында тұрды. Ол өзінің ұстаз аталарының өмір сүрген жері туралы былай дейді: «Біздің ауыл Ресеймен шекаралас Тобыл өзенінің оң жағында орналасқан. Өзеннің сол жақ бетінде Ресейдің Прорыв, Казак-кочердан деревенялары бар. Ауылды өткен ғасырдың 60-жылдарына дейін «Шотай ауылы» дейтін. Орыстар «Чутайка» деуші еді. Әлі есімде 1960 жылдардағы географиялық картада «Чутай ауылы» деп көрсетілетін. 1965 жылдан бастап ауыл тарқай бастады. Ауыл «Қаратал» совхозының құрамына кіріп, орталығы Ұзынағаш болды. Қазір ол ауыл жоқ, ал елді мекен «Ұялысай» деп аталады» [5, 212 б.].

Қазыкерей Шотаевтың бейіті сол «Ұялысай» маңындағы қорымда. Қорым Қаратал ауылынан 7 шақырымдық жерде орналасқан. Бейіт басына араб әрпімен жазылған құлпытас қойылған. 2022 жылдың тамыз айында А.Байтұрсынұлы атындағы Қостанай университеті ұйымдастырған «Ұстаз жолы: Орынбаев мектебі, Қостанай педагогикалық сыныбы» деп аталатын ғылыми-танымдық экспедициясының [12] жұмысының нәтижесінде ұстазға қойылған құлпытастағы араб әрпімен жазу оқылды. Онда «1900 жылапфельдің 1 күнінде сейсенбі күні Сұлтан Қазыкерей Абдулфайыз ұғлы ибн Шотай правитель «38 жасында» деген жазу бар.

Құлпытастағы жазудан анық байқап отырғанымыздай, 1898 жылғы статистикалық есептерде «Орынбаев мектебінің мұғалімі» деп белгіленетін Қ.Шотаев 1900 жылдың 1 сәуірінде дүниеден өткен. Олай болса, облыстық білім әкімшілігі қайтыс болған Қазыкерейдің орнына Әуликөл болыстық мектебінің мұғалімі Ахмет Байтұрсынұлы жіберген деп айтуға әбден болатын секілді. Бұл дерек біздерге А.Байтұрсынұлының Орынбаев мектебіне мұғалімдік қызметке 1900 жылы келген деп жобалауымызға жол ашады.

Патшалық Торғай облысының орыс-қазақ мектептер жүйесі әкімшілік-басқару тұрғысына былайша жүйеленген еді: ауылдық-болыстық-уездік. Уездік мектептен кейінгі орта (гимназия, лицей), одан әрі жоғары оқу орындары бырыңғай орыс тілінде жүргізілді және ол далалық облыстардың шекарасынан тыс жерде орналасты.

Орынбаев мектебі жұмыс жасаған Меңдіғара болысында орыс-қазақ мектептерінің болыстық деңгейі болмады. Сондықтан Орынбаев ауылдық мектебі тікелей уездік мектепке бағынды. Уезд орталығына орналасқан мектеп 1884 жылы Троицкіден Ы.Алтынсаринның басшылығымен Қостанайға көшіріліп алынған екі сыныптық орыс-қазақ мектебі еді. Сол мектептің ғимаратында 1897 жылы Торғай облысы халық мектептерінің инспекторы (1894-1902 жж) А.Е.Алекторовтың ерекше қолдауы арқасында ауыл мектептеріне жедел түрде мұғалімдер дайындайтын екі жылдық Педагогикалық сынып ашылады. Орынбаев мектебі әкімшілік тұрғыдан осы Педагогикалық сыныпқа бағынды. Мұны біздер ағартушының 1902 жылдың 1 сәуірінде Ақмола, Семей облыстары халық мектептері директорының атына іс жүргізуші лауазымына алуды сұрап жазған өтінішінен көре аламыз. Өтініш мазұны мынадай:

«Его Высокородию Господину Директору народных училищ Акмолинской и Семипалатинской областей Учителя начального училища (Урунбаевской школы) при Кустанайском педагогическом классе Ахмеда Байтурсунова.

ПРОШЕНИЕ

Имею честь почтительнейше просит Ваше Высокородие войти с ходатайством пред Его Превосходительством Господином Почтителем Западно-Сибирского учебного округа о назначении меня делопроизводителем при Директоре народных училищ Акмолинской и Семипалатинской областей. К сему прилагаю свидетельство об окончании курса в Оренбургской киргизской учительской школы за №260 съ надписью г. 1-го Инспектора народных училищ Тургайской области о прохождении мною 6-ти летней учительской службы от 26 марта 1902 г. за №716. Апреля 1-го дня 1902 года. г. Кустанай.

Учитель Ахмед Байтурсынов» [13, л. 1.]

Орынбаев ауылдық мектебінде мұғалім болған А.Байтұрсынұлы Қостанай Педагогикалық сыныбында қазақ тілінен сабақ береді. Мұнда 1901-1902 жылдары Спандияр Кәбеев, М. Дулатұлы білім алады. Міржақып мұрасын зерттеушілер оның ағартушымен алғаш танысқан кезі Қостанай қаласындағы екі сыныптық орыс-қазақ мектебінде өткенін атап өтеді [14, 476].

Бұл жерде мәселе ғимарат төңірегінде болып отыр. М. Әуезұлының «Қостанай қаласының уездік екі сыныптық орыс-қазақ школы» деп жазуы Ы.Алтынсарин басшылығымен Троицкіден Қостанай уезінің жаңа орталығына көшіріліп алған мектеп жайында болып отырғаны сөзсіз. Бірақ А.Байтұрсынұлы уездік мектепте емес, сол ғимаратта жұмыс жасаған Педагогикалық сыныпта ұстаздық атқарады.

А.Байтұрсынұлы Қостанай қаласында инспекторлық лауазымда қызмет атқарған А.Алекторовпен қызмет бабында жақынырақ танысып, онымен жақсы қарым-қатынас орнатады. Қос ағартушының алғашқы сырттай таныстығы, біздіңше, 1895 жылдан басталады. Себебі сол жылы бұлардың мақалалары «Тургайская газета»

басылымының қыркүйегіндегі №39 санына бір бетке жарияланады. А.Байтұрсынұлының баспа бетінен жарық көрген тұңғыш мақаласы «Киргизские приметы и пословицы» деп аталса, А.Алекторов Қостанай уезі Кеңарал болысы Қарағайлы жайлауының тұрғыны Құрманбай атты әнші-жыршы кісінің өнері туралы «Құрманбай» атты мақала жариялады.

Қостанай сынды қалалық мекен А.Байтұрсынұлына өз білімін жетілдіруге және әдеби шығармашылықпен айналысуға жол ашады. Өйткені Қостанай қаласында 1894 жылдан жұмысын бастаған, құнды кітаптар қоры бар Халықтық оқу залы (Народный читальный зал) жұмыс жасайтын еді. Ағартушының өз өмірбаянында: «С 1901 г. свободные от учительских занятий часы брал, [чтобы] употребить на свое самообразование и литературную работу» [4, п.1], – деп жазуы Қостанай кезеңіне де сәйкес келеді.

Бұл орайда, біздер А.Байтұрсынұлының атақты «Қырық мысал» аударма өлеңдерінің алғашқы үлгілері Қостанай кезеңінде басталған деп ойлаймыз. Себебі 1902 жылы А.Алекторовпен бірге Омбыға қызмет ауыстырған А.Байтұрсынұлының аудармалары «Қырық бір мысал» деген атаумен 1903 жылдың өзінде-ақ баспаға дайын болады. Жинақты қызметтегі басшысы әрі тамыры А.Алекторов Омбыда Дала губернаторы Сухотиннің көмегімен баспадан шығарып бермек болады. Бірақ ол істің сәті түспейді. Бұл туралы мәлімет Ә.Бөкейханның 1904 жылы Г.Потанинге жинақты басып шығаруға көмек сұраған хатынан байқауға болады [5, 90 б.]. Жинақ көп қиындықтармен Ә.Бөкейханның көмегімен Петерборда 1909 жылы жарық көреді [15, 897б].

Қорытынды. Түйіндей келгенде, А.Байтұрсынұлының Қостанай уезі Меңдіғара болысының №4 ауылында жұмыс жасаған Орынбаев мектебіндегі мұғалімдік қызметі, шамамен, 1900 жылы басталады. Мұнда мұғалімдік қызметті атқара жүріп, ол Қостанай қаласында ауыл мектептеріне мұғалім дайындайтын Педагогикалық сыныпта оқытушы болады. Осы жылдары ол қалалық мекеннің мүмкіншілігін пайдаланып, өз білімін жетілдірумен, әдеби шығармашылықпен айналысады. Жас ұстаздың іздемпаздығы, жаңашылдығы Торғай облысы халық мектептерінің инспекторы А.Алекторовтың назарын аудартады. 1902 жылы Халық ағарту министрлігі А.Алекторовты жаңадан құрылған Ақмола, Семей облыстары халық мектептерінің директоры қызметіне тағайындаған уақытта ол А.Байтұрсынұлын директордың ісжүргізуші мемлекеттік қызметіне тартады. Осылайша, 1902 жылдың мамыр айынан бастап А.Байтұрсынұлы қызмет бабымен Омбы қаласына қоныс аударады. Осылайша, оның ағартушылық қызметіндегі жаңа кезең басталады.

Қаржыландыру туралы ақпарат: Мақала 2023–2025 жылдарға арналған ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық жобалар бойынша гранттық қаржыландыру аясында жазылды. Зерттеуді Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитеті қаржыландырды (AP19676971).

ӘДЕБИЕТТЕР:

- 1 **Байтұрсынұлы, А. Шығармалары-Сочинения** [Мәтін]. Он екі том. Т.ІІ. Маса. Қазақ және орыс тілдерінде / А. Байтұрсынұлы. – Астана, «Алашорда» ҚҚ, 2022. – 384 б.
- 2 **Ақжол (газеті)** [Мәтін]. Көптомдық. 10 том. / Құраст. Х. Есенқарақызы.-Нұр-сұлтан, «Алашорда» қоғамдық қоры, 2020.
- 3 **Дулатов, М. Ахмед Байтурсунович Байтурсунов (Биографический очерк)** [Текст]: Труды общества изучения Киргизского края. Вып. III / М. Дулатов. – Оренбург, 1922 г.
- 4 **Жизнеописание.** Дело №110 профессора А. Байтурсунова [Текст]. КазПи. Д. 7209. Оп.1. Папка 6.
- 5 **Әбсадық, А. Серт: Ахмет Байтұрсынұлының ұстаздық қызметі мен шығармашылығының беймәлім деректері** [Мәтін]: монографиялық зерттеу / А. Әбсадық. – Алматы: «Арыс» баспасы, 2022. – 232 б.
- 6 **Васильев, А.В. Исторический очерк русского образования в Тургайской области и современное его состояние** [Текст]. Издание Тургайского областного статистического комитета / А.В. Васильев. – Оренбург, Типо-литография Н.Н.Жаринова, 1896.
- 7 **Адрес-календарь Тургайской области на 1902 год** [Текст]. Издание Тургайского областного статистического комитета. Оренбург, Тургайская областная типо-литография, 1902.
- 8 **Списки населенных мест Тургайской области** [Текст]. Издание Тургайской областной статического комитета. Оренбург, Тургайская областная типография, 1910 г.
- 9 **Ильминский, Н.Н. Воспоминания об И.А. Алтынсарине** [Текст] / Н.Н. Ильминский. – Казань, Типо-Литография В.М. Ключникова, 1891 г.
- 10 **Памятная книжка Тургайской области. 1899 год** [Текст]. Оренбург, Типо-литография Н.П. Жаринова, 1899 г.
- 11 **Айтмухамбетов, А. Казахские служащие Российской империи: формирование, профессиональная и общественно-политическая деятельность в XIX – начале XX вв. (исторический аспект)** [Текст]: автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора исторических наук/ А. Айтмухамбетов. – Семей, 2010. – 39 б.
- 12 **Әбсадық А. Ахмет Байтұрсынұлы және беймәлім Орынбаев мектебі**// Abai.kz порталы [Электрондық ресурс] Режим доступа: <https://abai.kz/post/155884> (жүгінген күні: 02.12.2024).
- 13 **Томбы облыстық мемлекеттік архиві:** Қор126.Тіз.4. Іс 385. П.1.
- 14 **Галиев, В.З. Книга разбудившая народ (Разыскания о Мыржакыпе Дулатове и его сборнике «Проснись, казах!»)** [Текст] / В.З. Галиев. – Алматы: Мектеп, 2011. – 528 б.
- 15 **Absadyk A., et al., The Path of the Teacher A. Baitursynov: from Bestamak to Karkaralinsk (1895–1910)** // [Electronic resource] Bylye Gody 2022. 17(2): 890-901 https://www.bg.cherkasgu.press/journals_n/1654613276.pdf (жүгінген күні: 02.12.2024).

REFERENCES:

- 1 **Baitursynuly A. Shygarmalary-Sochineniya** [Essays]. Astana, Alashorda KK, 2022, vol. 2, 384 p. (In Kazakh, in Russian)
- 2 **Ak zhol** [Ak zhol newspaper]. Kurast. H.Esenkarakyzy, Nur-sultan, Alashorda kogamdyk kory, 2020, vol.10. (In Kazakh)

- 3 **Dulatov M. Ahmed Bajtursunovich Bajtursunov (Biograficheskij ocherk)** [Akhmet Baitursynovich Baitursynov (Biographical essay)]. Trudy' obshhestva izucheniya Kirgizskogo kraja, Orenburg, 1922, iss. III. (In Russian)
- 4 **Zhizneopisanie. Delo №110 professora A.Bajtursunova** [Biography. Case No. 110 of Professor A. Baitursunov]. KazPi. D. 7209, list 1, folder 6. (In Russian)
- 5 **Absadyk A. Sert: Ahmet Baitursynulynyn ustazydyk kyzmeti men shygarmashilygynyn beimalim derekteri** [Sert: Unknown data about the teaching activities and creativity of Akhmet Baitursynuly]. Almaty, Arys baspasy, 2022, 232 p. (In Kazakh)
- 6 **Vasil'ev A.V. Istoricheskij ocherk russkogo obrazovaniya v Turgajskoj oblasti i sovremennoe ego sostoyanie** [Historical outline of Russian education in the Turgai region and its current state.]. Izdanie Turgajskogo oblastnogo statisticheskogo komiteta. Orenburg, Tipolitografiya N.N.Zharinova, 1896. (In Russian)
- 7 **Adres-kalendar' Turgajskoj oblasti na 1902 god.** [Address-calendar of the Turgai region for 1902]. Izdanie Turgajskogo oblastnogo statisticheskogo komiteta. Orenburg, Turgajskaya oblastnaya tipolitografiya, 1902. (In Russian)
- 8 **Spiski naselenny'h mest Turgajskoj oblasti** [Lists of populated places in the Turgai region]. Izdanie Turgajskoj oblastnoj staticheskogo komiteta. Orenburg, Turgajskaya oblastnaya tipografiya, 1910. (In Russian)
- 9 **Il'minskij N.N. Vospominaniya ob I.A.Altynsarine** [Memories of I.A.Altynsarin]. Kazan', Tipolitografiya V.M. Klyuchnikova, 1891. (In Russian)
- 10 **Pamyatnaya knizhka Turgajskoj oblasti. 1899 god** [Memory tickler of the Turgai region. 1899]. Orenburg, Tipolitografiya N. P.Zharinova, 1899. (In Russian)
- 11 **Ajtmuhambetov A. Kazahskie sluzhashhie Rossijskoj imperii: formirovanie, professional'naya i obshhestvenno-politicheskaya deyatel'nost' v XIX – nachale XX vv. (istoricheskij aspekt)** [Kazakh employees of the Russian Empire: formation, professional and socio-political activities in the 19th – early 20th centuries. (historical aspect)]. Doctor's degree dissertation, Semej, 2010. (In Russian)
- 12 **Absadyk A. Akmet Bajtursynuly zhane bejmalim Orynbaev mektebi** [Akhmet Baitursynuly and unknown Orynbaev school]. Available at: <https://abai.kz/post/155884> (accessed 02 December 2024). (In Kazakh)
- 13 **Tomskij oblastnoj gosudarstvenny'j arhiv** [Tomsk Regional State Archives]. Fond 126, list 4, case 385, folder 1. (In Russian)
- 14 **Galiev V.Z. Kniga razbudivshaya narod (Razy'skaniya o Myrzhakype Dulatove i ego sbornike «Prosnis', kazah!»)** [The book that awakened the people (Search on Myrzhakyp Dulatov and his collection "Wake up, Kazakh!").]. Almaty, Mektep, 2011, 528 p. (In Russian)
- 15 **Absadyk A., et al. The Path of the Teacher A. Baitursynov: from Bestamak to Karkaralinsk (1895–1910).** By'ly'e Gody', 2022, 17(2):890-901. Available at: https://www.bg.cherkasgu.press/journals_n/1654613276.pdf (accessed 02 December 2024).

Авторлар туралы мәліметтер:

*Әбсадық Алмасбек Ахметұлы** – филология ғылымдарының докторы, Филология және практикалық лингвистика кафедрасының профессоры, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қазақстан Республикасы, 110000, Қостанай қаласы, Байтұрсынұлов көшесі, 47, тел.: +7-702-917-24-47, e-mail: absalmas@mail.ru.

Арықбаева Жамила Арықбайқызы, филология магистрі, Қостанай қалалық гимназия мұғалімі, Қазақстан Республикасы, 110000, Қостанай қ., Ы.Алтынсарин көшесі, 112, тел.: +7-778-325-75-15, e-mail: jami-67@mail.ru.

Асылжанова Данагүл Ерболқызы – PhD докторант, Абылай хан атындағы Қазақ Халықаралық Қатынастар және Әлем Тілдері Университеті, Қазақстан Республикасы, 050000, Алматы қ., Әйтеке би көшесі, 206, тел.: +7-775-681-06-26, e-mail: Kalenbekova2001@mail.ru.

Үтемұратова Ләззат Әділханқызы – магистрант, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қазақстан Республикасы, 110000, Қостанай қ., Байтұрсынұлов көшесі, 47, тел.: +7-747-307-27-64, e-mail: utemuratova@mail.ru.

*Абсадық Алмасбек Ахметұлы** – доктор филологических наук, профессор кафедры Филологии и практической лингвистики, Костанайский региональный университет им. Ахмет Байтұрсынұлы, Республика Казахстан, 110000, г. Костанай, ул. Байтұрсынұлова, 47, тел.: +7-702-917-24-47, e-mail: absalmas@mail.ru.

Арықбаева Жамила Арықбаевна – магистр филологии, учитель городской гимназии им. С. Мауленова, Республика Казахстан, 110000, г. Костанай, ул. И.Алтынсарина, 112, тел.: +7-778-325-75-15, e-mail: jami-67@mail.ru.

Асылжанова Данагүл Ерболовна – PhD докторант, Университет Международных отношений и мировых языков им. Абылай-хана, Республика Казахстан, 050000, г. Алматы, Айтеке би көшесі, 206, тел.: +7-775-681-06-26, e-mail: Kalenbekova2001@mail.ru.

Үтемұратова Лаззат Адильхановна – магистрант, Костанайский региональный университет им. Ахмет Байтұрсынұлы, 110000, Республика Казахстан, г. Костанай, ул. Байтұрсынұлова, 47, тел.: +7-747-307-27-64, e-mail: utemuratova@mail.ru.

*Absadyk Almasbek Akhmetuly** – Doctor of Philological Sciences, Professor of the Department of philology and practical linguistics, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Republic of Kazakhstan, 110000, Kostanay, 47 Baitursynov Str., tel.: +7-702-917-24-47, e-mail: absalmas@mail.ru.

Arykbayeva Zhamila Arykbayevna – Master of Philology, Teacher of the S.Maulenov municipal gymnasium school, Republic of Kazakhstan, 110000, Kostanay, 112 I.Altynsarin Str., tel.: +7-778-325-75-15, e-mail: jami-67@mail.ru.

Assylzhanova Danagul Yerbolovna – PhD student, Ablai Khan University of International Relations and World Languages, Republic of Kazakhstan, 050000, Almaty, 206 Aiteke bi Str., tel.: +7-775-681-06-26, e-mail: Kalenbekova2001@mail.ru.

Utemuratova Lazzat Adilhanovna – Master student, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Republic of Kazakhstan, 110000, Kostanay, 47 Baitursynov Str., tel.: 87473072764, e-mail: utemuratova@mail.ru.